

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI MUZEUM
ARCHEOLOGICZNEGO W GDAŃSKU W ZAKRESIE OCHRONY
ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH W WOJEWÓDZTWIE
GDAŃSKIM W LATACH 1970—1971**

1. Sprawy organizacyjne

Na podstawie zarządzenia nr 45 ministra kultury i sztuki z dnia 22 maja 1969 r. czynności w zakresie ochrony zabytków archeologicznych na obszarze województwa gdańskiego przejęło Muzeum Archeologiczne w Gdańsku. Formalne przekazanie nastąpiło w dniu 13 stycznia 1970 r. w obecności mgr. inż. Tadeusza Żurowskiego — przedstawiciela Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki. W okresie sprawozdawczym obowiązki w tym zakresie, z ramienia Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, sprawowali: st. inspektor d/s zabytków archeologicznych — mgr Jerzy Szwed (do 31 X 1970 r.) i inspektor d/s zabytków archeologicznych — mgr Janusz Podgórski (od 1 XI 1970 r.).

W porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku dyrekcja Muzeum Archeologicznego w Gdańsku opracowała w lutym 1971 r. zakres czynności inspektora d/s zabytków archeologicznych, obejmujący:

1. Kierowanie z ramienia Muzeum Archeologicznego w Gdańsku pracami związanymi z ochroną zabytków archeologicznych na terenie województwa gdańskiego i Trójmiasta.

2. Przygotowywanie wniosków i planów do rocznych i wieloletnich planów zabezpieczenia i konserwacji zabytków. Opracowywanie sprawozdań rocznych i kwartalnych w zakresie opieki nad zabytkami archeologicznymi znajdującymi się na obszarze województwa gdańskiego i Trójmiasta.

3. Prowadzenie ewidencji i dokumentacji odnoszącej się do zabytków archeologicznych i prace związane z przygotowaniem decyzji o wpisaniu tych obiektów do rejestru zabytków, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

4. Organizowanie stałej opieki nad zabytkami archeologicznymi, znajdującymi się na terenie województwa gdańskiego i Trójmiasta.

5. Inicjowanie i prowadzenie narad poświęconych ochronie zabytków archeologicznych w terenie i propagowanie społecznej opieki nad

zabytkami archeologicznymi. Udział w konferencjach poświęconych ochronie zabytków archeologicznych. Udział w kwartalnych naradach Muzeum.

6. Wnioskowanie w sprawie przekazywania odkrytych ruchomych zabytków archeologicznych odpowiednim muzeom i placówkom naukowym.

7. Opracowanie naukowe materiałów pozyskanych z własnych badań.

8. Sprawowanie opieki nad konserwacją uzyskanych zabytków archeologicznych i nad opracowaniami naukowymi tych zabytków dla celów archiwalnych.

2. Orzecznictwo konserwatorskie

Duży nacisk położono na działalność w zakresie orzecznictwa konserwatorskiego ze względu na opóźnienia w stosunku do limitów wyznaczonych przez Ministerstwo Kultury i Sztuki. W efekcie w latach 1970—1971 zaznaczył się wyraźny wzrost liczby obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków województwa gdańskiego. W 1970 r. wydano ogółem 66 decyzji (nr 40, 61—125) w sprawie wpisania nieruchomości zabytków archeologicznych do rejestru dóbr kultury województwa gdańskiego. W tej liczbie 34 orzeczenia dotyczą obiektów naziemnych: 30 grodzisk, 1 cmentarzysko kurhanowe i 3 naziemne szanse obronne. W 1971 r. wydano 75 decyzji (nr 126—200), w tym ujęto 17 obiektów naziemnych, tj. 13 grodzisk, 3 cmentarzyska kurhanowe oraz ruiny budowli sakralnej (por. wykaz nr 1). Do decyzji tych przygotowano również dokumentację opisową i rysunkową. Łącznie, do końca 1971 r. wpisano do rejestru 200 obiektów, w tej liczbie 77 grodzisk, 11 cmentarzysk kurhanowych i 5 obiektów naziemnych innego rodzaju. Zebrano ponadto materiały do wydania decyzji na 20 dalszych stanowisk przewidzianych do wpisania do rejestru w początkach 1972 r. W rejestrze nieruchomości zabytków archeologicznych figurują obecnie prawie wszystkie istniejące na terenie województwa gdańskiego grodziska, z wyjątkiem niektórych grodzisk domniemanych, wzmiankowanych w literaturze archeologicznej.

Wpisanie zabytków do rejestru pociąga za sobą otoczenie ich opieką prawną, co pozwala na skuteczne zabezpieczenie obiektów archeologicznych przed zniszczeniem i zachowanie ich na przyszłość. Odpisy decyzji konserwatorskich rozsyłano zainteresowanym urzędом i instytucjom, tj. Ministerstwu Kultury i Sztuki, odpowiednim wydziałom wojewódzkiej i powiatowych rad narodowych oraz biurom notarialnym. Natomiast właścicielom i użytkownikom nieruchomości, na których znajdują się obiekty archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, decyzje doręczano do rąk własnych.

Wykaz nr 1. Obiekty archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w latach 1970—1971.

a) obiekty wpisane w 1970 r. (obiekty nr 1—100 zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku, nr 7 z dn. 29.IV.1971 r., poz. 35).

Lp.	Nr decyzji	Miejscowość, powiat	Rodzaj obiektu
1	40/Archeol.	Skrzydłówko, pow. Kościerzyna	— cment. płaskie
2	61/Archeol.	Uśnice, pow. Sztum	— osada otwarta
3	62/Archeol.	Węgry, pow. Sztum	— grodzisko
4	63/Archeol.	Bedrony, pow. Kwidzyn	— grodzisko
5	64/Archeol.	Pruszcz Gd., m.p.	— osada otwarta
6	65/Archeol.	Pruszcz Gd., m.p.	— osada otwarta
7	66/Archeol.	Juszkowo, pow. Gdańsk	— osada otwarta
8	67/Archeol.	Gołębiewo Wielkie, pow. Gdańsk	— cment. płaskie
9	68/Archeol.	Różyny, pow. Gdańsk	— osada otwarta
10	69/Archeol.	Węgry, pow. Sztum	— cment. płaskie
11	70/Archeol.	Węgry, pow. Sztum	— osada otwarta
12	71/Archeol.	Węgry, pow. Sztum	— osada otwarta
13	72/Archeol.	Bedrony-Baldram, pow. Kwidzyn	— osada otwarta
14	73/Archeol.	Bedrony-Baldram, pow. Kwidzyn	— osada otwarta
15	74/Archeol.	Podzamcze, pow. Kwidzyn	— osada otwarta
16	75/Archeol.	Stary Czerwony Dwór, pow. Kwidzyn	— osada otwarta
17	76/Archeol.	Benowo-Wygoda, pow. Sztum	— szaniec nr 3
18	77/Archeol.	Benowo-Wygoda, pow. Sztum	— szaniec nr 2
19	78/Archeol.	Benowo-Wygoda, pow. Sztum	— szaniec nr 1
20	79/Archeol.	Gościszewo, pow. Sztum	— osada otwarta
21	80/Archeol.	Koniecwałd, pow. Sztum	— cment. kurhanowe
22	81/Archeol.	Sobieńczyce, pow. Puck	— grodzisko
23	82/Archeol.	Pruszcz Gd., m.p.	— cment. płaskie

24 —	83/Archeol. — Pruszcz Gd., m.p.	— osada otwarta
25	84/Archeol. — Junkrowy, pow. Kościerzyna	— grodzisko
26	85/Archeol. — Mojusz, pow. Kartuzy	— piece garncarskie
27	86/Archeol. — Kościerzyna, m.p.	— grodzisko
28	87/Archeol. — Nowy Barkoczyn, pow. Kościerzyna	— grodzisko
29	88/Archeol. — Gniewskie Młyny, pow. Tczew	— osada otwarta
30	89/Archeol. — Opalenie, pow. Tczew	— osada otwarta
31	90/Archeol. — Lignowy Szlacheckie, pow. Tczew	— osada otwarta
32	91/Archeol. — Opalenie, pow. Tczew	— osada otwarta
33	92/Archeol. — Opalenie, pow. Tczew	— cment. płaskie
34 — ⁵	93/Archeol. — Budzyn-Jałowiec, pow. Sztum	— grodzisko
35 —	94/Archeol. — Białogarda, pow. Lębork	— grodzisko
36 —	95/Archeol. — Ciepłe, pow. Tczew	— grodzisko nr 1
37	96/Archeol. — Skrzydlówko, pow. Kościerzyna	— grodzisko
38	97/Archeol. — Lębork, m.p.	— osada otwarta
39	98/Archeol. — Nowa Wieś Lęborska, pow. Lębork	— grodzisko
40	99/Archeol. — Juszkowo, pow. Gdańsk	— osada otwarta
41	100/Archeol. — Pruszcz Gd., m.p.	— cment. płaskie
42	101/Archeol. — Sztum, m.p.	— grodzisko
43	102/Archeol. — Ciepłe, pow. Tczew	— cment. płaskie
44	103/Archeol. — Wielki Garc, pow. Tczew	— grodzisko
45	104/Archeol. — Będargowo, pow. Wejherowo	— grodzisko
46 —	105/Archeol. — Nowe Polaszki, pow. Kościerzyna	— grodzisko
47 —	106/Archeol. — Gostomie, pow. Kościerzyna	— grodzisko
48 —	107/Archeol. — Liniewo, pow. Kościerzyna	— grodzisko
49 —	108/Archeol. — Pogódki, pow. Kościerzyna	— grodzisko
50	109/Archeol. — Lubiszewo Tczewskie, pow. Tczew	— grodzisko
51	110/Archeol. — Salino, pow. Wejherowo	— grodzisko
52 —	111/Archeol. — Kaczynos, pow. Malbork	— osada otwarta

53	— 112/Archeol. — Malbork-Wielbark, m.p.	— osada i cment.
54	— 113/Archeol. — Dzierzgoń, pow. Sztum	— grodzisko
55	— 114/Archeol. — Stępowo (Stążki), pow. Sztum	— grodzisko
56	— 115/Archeol. — Starogard Gd., m.p.	— grodzisko
57	— 116/Archeol. — Grabowo Bobowskie, pow. Starogard Gd.	— grodzisko
58	— 117/Archeol. — Ciepłe, pow. Tczew	— grodzisko nr 2
59	— 118/Archeol. — Ciepłe, pow. Tczew	— grodzisko nr 4
60	— 119/Archeol. — Lignowy Szlacheckie, pow. Tczew	— grodzisko
61	— 120/Archeol. — Stara Kiszewa, pow. Kościerzyna	— osada otwarta
62	— 121/Archeol. — Bartoszy Las, pow. Kościerzyna	— cment. płaskie
63	— 122/Archeol. — Trzepowo, pow. Gdańsk	— osada otwarta
64	— 123/Archeol. — Tuchom, pow. Wejherowo	— grodzisko
65	— 124/Archeol. — Gniewowo, pow. Wejherowo	— grodzisko
66	— 125/Archeol. — Kwidzyn, m.p.	— grodzisko

b) obiekty wpisane do rejestru w 1971 r.

1	— 126/Archeol. — Smażyno, pow. Wejherowo	— cment. płaskie
2	— 127/Archeol. — Pelplin, pow. Tczew	— osada otwarta
3	— 128/Archeol. — Radostowo, pow. Tczew	— osada otwarta
4	— 129/Archeol. — Rokitki, pow. Tczew	— osada otwarta
5	— 130/Archeol. — Osowo Leśne, pow. Starogard Gd.	— cment. płaskie
6	— 131/Archeol. — Krępa Kaszubska, pow. Lębork	— grodzisko
7	— 132/Archeol. — Tymawa, pow. Tczew	— osada otwarta
8	— 133/Archeol. — Nicponia, pow. Tczew	— cment. płaskie
9	— 134/Archeol. — Pomieczyno, pow. Kartuzy	— cment. płaskie
10	— 135/Archeol. — Reskowo, pow. Kartuzy	— cment. płaskie
11	— 136/Archeol. — Chmielno-Chmielonko, pow. Kartuzy	— cment. płaskie
12	— 137/Archeol. — Chmielno-Chmielonko, pow. Kartuzy	— osada otwarta
13	— 138/Archeol. — Chmielno-Chmielonko, pow. Kartuzy	— osada otwarta

14 — 139/Archeol. — Kościelna Jania, pow. Starogard Gd.	— osada otwarta
15 — 140/Archeol. — Grabowo Bobowskie, pow. Starogard Gd.	— osada otwarta
16 — 141/Archeol. — Kościelna Jania, pow. Starogard Gd.	— osada otwarta
17 — 142/Archeol. — Kościelna Jania, pow. Starogard Gd.	— cment. płaskie
18 — 143/Archeol. — Czarnylas, pow. Starogard Gd.	— cment. płaskie
19 — 144/Archeol. — Osiek, pow. Starogard Gd.	— osada otwarta
20 — 145/Archeol. — Rudno, pow. Tczew	— osada otwarta
21 — 146/Archeol. — Rudno, pow. Tczew	— osada otwarta
22 — 147/Archeol. — Załakowo, pow. Kartuzy	— cment. płaskie
23 — 148/Archeol. — Garcz, pow. Kartuzy	— osada otwarta
24 — 149/Archeol. — Łebno, pow. Wejherowo	— cment. płaskie
25 — 150/Archeol. — Osłonino, pow. Puck	— osada otwarta
26 — 151/Archeol. — Lisewo, pow. Malbork	— osada otwarta
27 — 152/Archeol. — Lubieszewo, pow. Nowy Dwór Gd.	— osada otwarta
28 — 153/Archeol. — Tolkmicko, pow. Elbląg	— grodzisko
29 — 154/Archeol. — Pelplin, pow. Tczew	— grodzisko
30 — 155/Archeol. — Piekło Dolne, pow. Gdańsk	— cment. płaskie
31 — 156/Archeol. — Pruszcz Gd., m.p.	— cment. płaskie
32 — 157/Archeol. — Pruszcz Gd., m.p.	— osada otwarta
33 — 158/Archeol. — Piotrowo, pow. Kartuzy	— grodzisko
34 — 159/Archeol. — Piotrowo, pow. Kartuzy	— osada otwarta
35 — 160/Archeol. — Mściszewice, pow. Kartuzy	— cment. kurhanowe
36 — 161/Archeol. — Łączyno, pow. Kartuzy	— cment. płaskie
37 — 162/Archeol. — Pogódki, pow. Kościerzyna	— osada otwarta
38 — 163/Archeol. — Obozin, pow. Kościerzyna	— kurhan
39 — 164/Archeol. — Jastarnia, pow. Puck	— osada otwarta
40 — 165/Archeol. — Kazimierz, pow. Puck	— osada otwarta
41 — 166/Archeol. — Minkowice, pow. Puck	— cment. płaskie
42 — 167/Archeol. — Minkowice, pow. Puck	— cment. płaskie
43 — 168/Archeol. — Skórcz, pow. Starogard Gd.	— osada otwarta

44 — 169/Archeol. — Klonówka, pow.
Starogard Gd.	— osada otwarta
45 — 170/Archeol. — Kranek, pow.
Starogard Gd.	— osada otwarta
46 — 171/Archeol. — Kościelna Jania, pow.
Starogard Gd.	— osada otwarta
47 — 172/Archeol. — Biała Góra, pow. Sztum	— osada otwarta
48 — 173/Archeol. — Śliwiny, pow. Tczew	— osada otwarta
49 — 174/Archeol. — Klasztorek, pow.
Kwidzyn	— ruiny i cment.
50 — 175/Archeol. — Zbychowo, pow.
Wejherowo	— cment. płaskie
51 — 176/Archeol. — Sopieszyno, pow.
Wejherowo	— cment. płaskie
52 — 177/Archeol. — Żukczyn, pow. Gdańsk	— cment. płaskie
53 — 178/Archeol. — Weklice, pow. Elbląg	— grodzisko nr 1
54 — 179/Archeol. — Weklice, pow. Elbląg	— grodzisko nr 2
55 — 180/Archeol. — Weklice, pow. Elbląg	— grodzisko nr 3
56 — 181/Archeol. — Weklice, pow. Elbląg	— grodzisko nr 4
57 — 182/Archeol. — Pagórki, pow. Elbląg	— grodzisko
58 — 183/Archeol. — Bielany Wielkie, pow.
Elbląg	— grodzisko
59 — 184/Archeol. — Kadyny, pow. Elbląg	— grodzisko
60 — 185/Archeol. — Zajączkowo, pow. Elbląg	— grodzisko
61 — 186/Archeol. — Malary, pow.
Kościerzyna	— cment. płaskie
62 — 187/Archeol. — Malary, pow. Kościerzyna	— osada otwarta
63 — 188/Archeol. — Myślecín, pow. Elbląg	— grodzisko
64 — 189/Archeol. — Suchacz, pow. Elbląg	— osada otwarta
65 — 190/Archeol. — Nowinka, pow. Elbląg	— cment. i osada
66 — 191/Archeol. — Wysin, pow. Kościerzyna	— osada otwarta
67 — 192/Archeol. — Szumleś Królewski, pow.
Kościerzyna	— cment. kurhanowe
68 — 193/Archeol. — Straszyn, pow. Gdańsk	— osada otwarta
69 — 194/Archeol. — Straszyn, pow. Gdańsk	— osada otwarta
70 — 195/Archeol. — Ciepłewo, pow. Gdańsk	— osada otwarta
71 — 196/Archeol. — Nowa Wieś, pow.
Kościerzyna	— cment. płaskie
72 — 197/Archeol. — Miłoszewo, pow.
Wejherowo	— cment. płaskie
73 — 198/Archeol. — Miłoszewo, pow.
Wejherowo	— cment. płaskie

74 — 199/Archeol. — Kapino, pow. Wejherowo — cment. płaskie

75 — 200/Archeol. — Szemud, pow. Wejherowo — cment. płaskie

3. Ratownictwo archeologiczne

1970 r.

A. Badania powierzchniowo-weryfikacyjne

W 1970 r. pracownicy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku przeprowadzili badania powierzchniowe — połączone z inspekcjami obiektów archeologicznych i weryfikacją zgłoszeń społeczeństwa o znaleziskach archeologicznych — na 61 stanowiskach położonych na obszarze województwa gdańskiego. W wyniku badań powierzchniowych odkryto szereg nowych stanowisk, z których na uwagę zasługują osady: w Trzepowie, pow. gdański (wczesna epoka żelaza, okres wczesno- i późnośredniowieczny), Podjazdach, pow. kartuski (okres wczesnośredniowieczny), Starej Kiszewie, pow. kościerski (wczesna epoka żelaza i okres wczesnośredniowieczny), Tymawie (okres późnośredniowieczny) i Rokitkach, w pow. tczewskim (wczesna epoka żelaza). Dzięki informacjom przekazanim przez C. Lenkiewicza i Z. Kolatę, pracowników Stacji Oceny Odmian w Lisewie, pow. malborski — natrafiono na osadę z wczesnego okresu wpływów rzymskich. Odkrywcy przekazali również do zbiorów muzealnych denar Antoninusa Piusa, paciorki szklane, ozdoby brązowe, przęśliki gliniane i ułamki ceramiczne, pochodzące ze wspomnianej osady w Lisewie. Pomocy społeczeństwa zawdzięczać należy ponadto odkrycie osady wczesnośredniowiecznej w Pruszczu Gdańskim oraz cmentarzysk kultury wschodniopomorskiej w Baninie, pow. kartuski, Bartoszym Lesie, pow. kościerski, i w Rumi—Janowie, pow. wejherowski (por. wykaz nr 2).

Pracownicy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, Muzeum Zamkowego w Malborku i Muzeum w Lęborku zweryfikowali również szereg obiektów archeologicznych znanych z literatury przedmiotu a w tym grodziska w Wielkim Garcu, Lubiszewie i Lignowach, pow. tczewski; Krępie Kaszubskiej i Nowej Wsi, pow. lęborski; Skrzydlówku, Gostomiu, Pogódkach i Lipuszu, pow. kościerski; Starogardzie Gdańskim, Podjazdach, pow. kartuski; Dzierzgoniu, Stępowie (Stążkach), pow. sztumski, i w Sztumie; w Gniewowie, pow. wejherowski, oraz w Kwidzynie (por. wykaz nr 3).

B. Badania ratownicze

W okresie sprawozdawczym Muzeum Archeologiczne w Gdańsku przeprowadziło badania ratownicze na 4 obiektach archeologicznych (dwie osady i dwa cmentarzyska płaskie).

1. Smażyno, pow. Wejherowo. Po zgłoszeniu odkrycia, dokonanego przez K. Dampza z Luzina, pracownicy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku (mgr J. Szwed i mgr M. Pietrzak) przeprowadzili w lipcu 1970 r. doraźne prace ratownicze na cmentarzysku z wczesnej epoki żelaza. Zbadano grób ciałopalny popielnicowy z okresu Hallstatt C.

2. Stara Kiszewa, pow. Kościerzyna. Badania ratownicze na osadzie wielokulturowej w okresie 25—27 VIII 1970 r. przeprowadzili mgr M. Pietrzak i mgr B. Wiącek. W wyniku prac wykopaliskowych odkryto palenisko i jamę wczesnośredniowieczną oraz palenisko i część późniedmianki z wczesnego i środkowego okresu lateńskiego. Ponadto wydobyto ceramikę i kości zwierzęce z obu okresów chronologicznych.

3. Chmielonko, pow. Kartuszy. W wyniku zgłoszenia odkrycia grobów skrzynkowych mgr B. Wiącek i mgr J. Podgórski zbadali w dniach 17 i 18 IX 1970 r. palenisko oraz dwa groby skrzynkowe kultury wschodniopomorskiej, datowane na wczesny i środkowy okres lateński.

4. Pruszcz Gdański. Ze względu na projektowane utwardzenie dziedzińca Powiatowej Lecznicy dla Zwierząt na obiekcie wpisanym do rejestru zabytków pracownik Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, mgr M. Pietrzak, przeprowadził w dniach 26—28, 30 XI 1970 r. badania ratownicze. W toku prac odkryto palenisko i jamę odpadkową kultury wschodniopomorskiej, zawierającą ceramikę, kości zwierzęce oraz węgiel drzewny. Uzyskany materiał datować można na wczesny i środkowy okres lateński.

Badania w Starej Kiszewie, Chmielonku i Pruszczu Gdańskim finansowane były z kredytów Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku.

C. Badania ratowniczo rozwinięte

W 1970 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku przeprowadziło badania wykopaliskowe ratowniczo rozwinięte na następujących obiektach archeologicznych województwa gdańskiego:

1. Pruszcz Gdański, m.p. — cmentarzysko płaskie z I w. p.n.e. — III w. n.e. Badania, stanowiące kontynuację prac z lat 1967—1969, prowadziło Muzeum Archeologiczne w Gdańsku (kierownik badań — mgr M. Pietrzak) w okresie 11 VI—13 VII 1970 r., z kredytów Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku. W toku prac wykopaliskowych odkryto 34 groby ciałopalne i szkieletowe oraz 6 jam. Groby w więk-

szości zostały obrabowane już w starożytności. Na wyposażenie pochówków składały się głównie ozdoby z brązu i żelaza w postaci zapinek, szpil haczykowatych, sprzączek do pasa. Odkryto również srebrną klamerkę esowatą, paciorki szklane i bursztynowe, fragment grzebienia kościanego, denar Hadriana, igły brązowe oraz ceramikę. Ponadto natrafiono na grób neolityczny kultury ceramiki sznurowej.

2. Ciepłe, pow. Tczew — grodzisko nr 1. Badania sondażowe, finansowane przez Muzeum Archeologiczne, prowadziła mgr A. Wapińska w okresie 3—15 VIII 1970 r. W wyniku prac uzyskano szereg danych dotyczących produkcji żelaza (dużą ilość żużli żelaznych i wyroby żelazne), a także ceramikę i kości zwierzęce. Chronologię grodziska ustalono na XIV w. (ryc. 1).

Ryc. 1. Ciepłe, pow. Tczew. Widok na grodzisko nr 1

Fig. 1. Ciepłe, Tczew district. View of fortified settlement No. 1

3. Ciepłe, pow. Tczew — grodzisko nr 2. Badania sondażowe, finansowane przez Muzeum Archeologiczne, przeprowadziła mgr A. Szymańska w dniach 3—15 VIII 1970 r. Wydobyto ceramikę, polepę, wyroby żelazne, kościane oraz kości zwierzęce. Ustalono chronologię grodziska na XI w.

4. Ciepłe, pow. Tczew — grodzisko nr 3. Badania sondażowe, finansowane przez Muzeum Archeologiczne, przeprowadziła mgr E. Kuszewska w okresie 4—21 IX 1970 r. W toku prac określono chronologię grodziska na XI w. Uzyskano materiał zażytkowy w postaci: ceramiki, wyrobów żelaznych, surowca bursztynowego, kości zwierzęcych, szczątków ryb

i węgla drzewnych. Odkryto również czaszkę ludzką. Badania na tym stanowisku będą kontynuowane.

5. Ciepłe, pow. Tczew — grodzisko nr 4. Badania sondażowe, finansowane przez Muzeum Archeologiczne, przeprowadził mgr A. Niwiński w okresie 3—15 VIII 1970 r. Prace przyniosły w efekcie określenie chronologii grodziska na XI w. Na uzyskany materiał zabytkowy składała się ceramika, polepa, wyroby żelazne, kościane, gliniane oraz kości zwierzęce.

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku inicjowało również badania wykopaliskowe, prowadzone przy współpracy innych placówek archeologicznych województwa:

6. Białogarda, pow. Lębork — grodzisko wczesnośredniowieczne. Badania sondażowe przeprowadziło w okresie 27 X—11 XI 1970 r. Muzeum w Lęborku (mgr E. Skarbek); finansowane były przez WKZ w Gdańsku. W wyniku prac ustalono fazy osadnicze obiektu, datowane na IX—X w. i XI—XII w. oraz uzyskano liczny materiał zabytkowy w postaci ceramiki, wyrobów żelaznych i rogowych oraz kości zwierzęcych.

7. Borzestowo, pow. Kartuzy. Badania sondażowe na grodzisku wczesnośredniowiecznym prowadziło w okresie 3—15 VIII 1970 r. Muzeum Archeologiczne przy współpracy Pracowni Archeologicznej IHKM PAN w Gdańsku (kierownik prac — dr B. Lepówna). Badania nie potwierdziły istnienia osadnictwa wczesnośredniowiecznego, odkryto natomiast pozostałości nieokreślonej konstrukcji drewnianej i ceramikę, datowaną na wczesną epokę żelaza. Należy się liczyć z możliwością, że obwałowane wzniesienie stanowiło we wczesnym średniowieczu rodzaj refugium schronieniowego dla ludności z pobliskich osad; ślady jednej z osad wczesnośredniowiecznych odkryto w pobliżu wzniesienia, przy drodze do Miechucina.

8. Klasztorzek, pow. Kwidzyn. Kontynuacja badań z lat 1965—1969. W okresie 2—31 VII, 26 IX—26 X 1970 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku (mgr E. Kuszewska) i Politechnika Gdańska, przy współpracy Polskiego Towarzystwa Archeologicznego — Oddział Gdański przeprowadziły badania na stan. 1 (gród) i na stan. 2 (ruiny). Prace wykopaliskowe finansowali: WKZ w Gdańsku, Politechnika Gdańska i Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Kwidzynie. W toku prac przebadano wał i fosę na terenie grodu. Odkryto fragment muru ceglano-ceramiki, ułamki wyrobów metalowych i kości zwierzęce. W dalszym ciągu odsłaniano ruiny budowli sakralnej na stan. 2, pochodzącej prawdopodobnie z początku XIV w. Pod fundamentem prezbiterium odkryto cmentarz z grobami szkieletowymi datowany na okres średniowieczny.

Ponadto, na terenie województwa gdańskiego przeprowadzono w 1970 r. następujące badania archeologiczne i archeologiczno-architektoniczne:

9. Baldram, pow. Kwidzyn, stan. 1 — grodzisko. Badania Muzeum Zamkowego w Malborku (mgr M. Haftka). W toku badań stwierdzono istnienie dwu faz wału obronnego, związanych z osadnictwem kultury łużyckiej i wczesnośredniowiecznym. Na terenie majdanu odkryto kilka jam osadniczych i 1 chatę, z której wydobyto liczny materiał zabytkowy — ceramikę, wyroby z brązu, żelaza, kości oraz gliny — związany z osadnictwem kultury łużyckiej. Pozostałości osadnictwa wczesnośredniowiecznego stwierdzono w sąsiedztwie wału i wzdłuż skarpy nadwiślańskiej. W wyniku badań wyróżniono trzy fazy osadnictwa na stan. 1: kultury łużyckiej z okresu halsztackiego i wczesnolateńskiego, a także dwie fazy wczesnośredniowieczne: z IX—X w. (gród) i XI—XII w. (osada otwarta). Ponadto zbadano dwie osady otwarte — stan. 2 (IX—X w.) i stan. 4 (XIII—XIV w.).

10. Gdańsk-Wisłoujście. Badania archeologiczno-architektoniczne na terenie twierdzy z XIV—XVIII w. przeprowadziła Pracownia Archeologiczna IHKM PAN w Gdańsku (dr A. Zbierski) przy współpracy z Katedrą Historii Architektury Politechniki Gdańskiej (doc. dr inż. J. Stankiewicz). W 1970 r. kontynuowano prace podjęte w 1968 r. W ich wyniku odkryto nawarstwiające się fundamenty starej prochowni i określono chronologię najstarszej warstwy, zalegającej pod fundamentami zbudowanymi z cegły „holenderki”, na okres oblężenia twierdzy przez wojska króla Stefana Batorego w 1577 r.

11. Lębork, m.p. Badania ratowniczo rozwinięte na osadzie średniowiecznej przeprowadziło w okresie 21 VII—1 IX 1970 r. Muzeum w Lęborku (mgr E. Skarbek), z kredytów Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Lęborku. W wyniku prac odkryto konstrukcję drewnianą (w obrębie której natrafiono uprzednio na skarb monet z XV w.); fragmenty innego domostwa, luźne monety, ceramikę, wyroby metalowe i gliniane (prześliki).

Z powodu wstrzymania przez Ministerstwo Kultury i Sztuki części kredytów przeznaczonych na badania ratownicze w 1970 r. nie doszły do skutku planowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku badania wykopaliskowe na cmentarzyskach kultury wschodniopomorskiej w Wysinie i Wieprznicy, pow. kościerski, oraz badania na cmentarzysku z okresu wpływów rzymskich w Skrzydlówku, w tym samym powiecie.

1971 r.

A. Badania powierzchniowo-weryfikacyjne

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku podejmowało w omawianym zakresie następujące formy działalności: a) weryfikację terenową odkryć archeologicznych zgłaszanych przez społeczeństwo, b) prowadzenie badań powierzchniowych, zwiadowczych, mających na celu poszukiwanie nowych stanowisk archeologicznych, jak również wykrywanie obiektów najbardziej narażonych na niszczenie, c) weryfikację obiektów archeologicznych znanych w literaturze.

W wyniku weryfikacji terenowych zgłoszeń odkryć archeologicznych dokonanych przez społeczeństwo województwa gdańskiego oraz w wyniku badań zwiadowczych przebadano około 100 stanowisk, pochodzących od młodszej epoki kamienia po okres późnośredniowieczny i nowożytny. Badania — prowadzone głównie przez inspektora d/s zabytków archeologicznych oraz pozostałych pracowników Muzeum Archeologicznego w Gdańsku — przyniosły w efekcie odkrycie 35 nowych stanowisk (por. wykaz nr 2), z których 6 wymagało podjęcia badań ratowniczych i ratowniczo rozwiniętych.

Podkreślić należy rosnący udział społeczeństwa województwa gdańskiego w zgłaszaniu znalezisk i odkryć archeologicznych. W 1971 r. zarejestrowano 63 zgłoszenia, z których jedynie kilka nie dotyczyło znalezisk archeologicznych. Pomoc społeczeństwa przejawiała się w różnych formach: w zgłaszaniu odkrycia (najczęściej grobów skrzynkowych), interwencji w wypadku niszczenia obiektów archeologicznych, przekazywaniu zabytków do zbiorów muzealnych lub w pomocy w weryfikowaniu obiektów archeologicznych znanych z literatury. Wymienić tu należy zgłoszenia odkryć grobów skrzynkowych w Malarach i Nowej Wsi, pow. kościerski, Chmielonku, pow. kartuski, Gdyni—Oksywiu, Gdyni—Witominie, Rogulewie i Rumi—Janowie, pow. wejherowski; odkrycie cmentarzyska kurhanowego w Niesiołowicach, pow. kartuski, i osady w Jezierniku, pow. nowodworski.

Ponadto archeolodzy zbadali następujące ważniejsze obiekty: osadę w Wikrowie, pow. elbląski (wczesna epoka żelaza), dwie osady w Straszynie, pow. gdański (okres wpływów rzymskich i wczesnośredniowieczny), osady w Malarach (wczesna epoka żelaza), Pogódkach (okres późnośredniowieczny) i Wysinie (okres wpływów rzymskich), pow. kościerski, osadę w Piotrowie, pow. kartuski (okres wczesnośredniowieczny), osady w Kościelnej Jani (okres późnośredniowieczny), Klonówce (okres wpływów rzymskich i wczesnośredniowieczny) i Kranku (okres wczesnośredniowieczny), pow. starogardzki, osadę w Luzinie, stan. 17 (wczesna

Ryc. 2. Tuskowy, pow. Kościerzyna. Jeden z kurhanów na cmentarzysku odkrytym w 1971 r.

Fig. 2. Tuskowy, Kościerzyna district. One of the barrows in a cemetery discovered in 1971

epoka żelaza), pow. wejherowski, oraz cmentarzyska kurhanowe w Tuszkowach (ryc. 2) i Szumlesiu Królewskim, pow. kościerski.

Zlokalizowano również szereg obiektów naziemnych, w tym kilkanaście grodzisk w powiecie elbląskim (badania weryfikacyjne mgr M. Haftki z Muzeum Zamkowego w Malborku, na zlecenie Muzeum Archeologicznego w Gdańsku), grodziska w Nowych Polaszkach i Zamku Kiszewskim, pow. kościerski, Piotrowie, pow. kartuski, oraz cmentarzyska kurhanowe w Niesiołowicach i Mściszewicach, pow. kartuski (por. wykaz nr 3).

Ponadto, inspektor d/s zabytków archeologicznych oraz pozostali pracownicy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku dokonywali inspekcji stanu zachowania obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków województwa gdańskiego, a także przeprowadzali inspekcje badań wykopaliskowych.

B. Badania ratownicze

Doraźne prace ratownicze prowadzono przeważnie w wyniku informacji o odkryciach grobów skrzynkowych kultury wschodniopomorskiej w następujących miejscowościach:

1. Rumia—Janowo, pow. Wejherowo. Podczas prac ratowniczych, przeprowadzonych przez mgr M. Pietrzaka w kwietniu 1971 r., zbadano grób skrzynkowy z wczesnego i środkowego okresu lateńskiego.

2. Luzino, pow. Wejherowo. Na skutek zgłoszenia K. Dampza z Luzina — mgr J. Podgórski przeprowadził w dniu 17 V 1971 r. badania ratownicze. Z całkowicie zniszczonego grobu skrzynkowego kultury wschodniopomorskiej udało się zebrać jedynie niewielką ilość ceramiki i przepalonych kości ludzkich.

3. Gdynia—Oksywie. Na skutek zgłoszenia uczniów Szkoły Podstawowej nr 33 w Gdyni—Oksywiu w dniu 18 V 1971 r. pracownicy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku (mgr M. Pietrzak i mgr J. Podgórski) zbadali grób skrzynkowy zawierający dwie popielnice, datowany na wczesny i środkowy okres lateński.

4. Gdynia—Witomino. W wyniku telefonicznego zgłoszenia, przekazanego przez matę Z. Dworzaka z jednostki wojskowej w Gdyni, w dniu 26 V 1971 r. mgr J. Podgórski przeprowadził poszukiwania w miejscu odkrycia, jak również odebrał popielnicę kultury wschodniopomorskiej, wyjętą uprzednio z grobu przez żołnierzy.

5. Chmielonko, pow. Kartuszy. Wskutek zgłoszeń odkryć kolejnych

Ryc. 3. Chmielonko, pow. Kartuszy. Grób skrzynkowy z dwiema popielnicami

Fig. 3. Chmielonko, Kartuszy district. Chest graves with two urns

grobow skrzynkowych kultury wschodniopomorskiej przeprowadzono trzykrotnie badania ratownicze: we wrześniu 1971 r. mgr M. Pietrzak i mgr B. Wiącek zbadali grób skrzynkowy (ryc. 3) oraz jamę osadniczą; w dniu 25 X 1971 r. pracownicy Muzeum Archeologicznego (dr L. J. Łuka, mgr mgr M. Pietrzak, B. Wiącek i J. Podgórski) zbadali kolejny grób skrzynkowy, jak również odkryli biegun żarna rotacyjnego, pochodzącego przypuszczalnie z okresu późnośredniowiecznego, i wreszcie w dniu 6 XI 1971 r. mgr J. Podgórski przeprowadził badania ratownicze jeszcze jednego grobu skrzynkowego. Odkryte groby datować można na wczesny i środkowy okres lateński.

6. Wysin, pow. Kościerzyna. W dniu 27 VII 1971 r. mgr J. Podgórski przeprowadził badania ratownicze na osadzie z okresu wpływów rzymskich. Zbadano 3 jamy i 1 palenisko, zniszczone częściowo wskutek wybierania piasku.

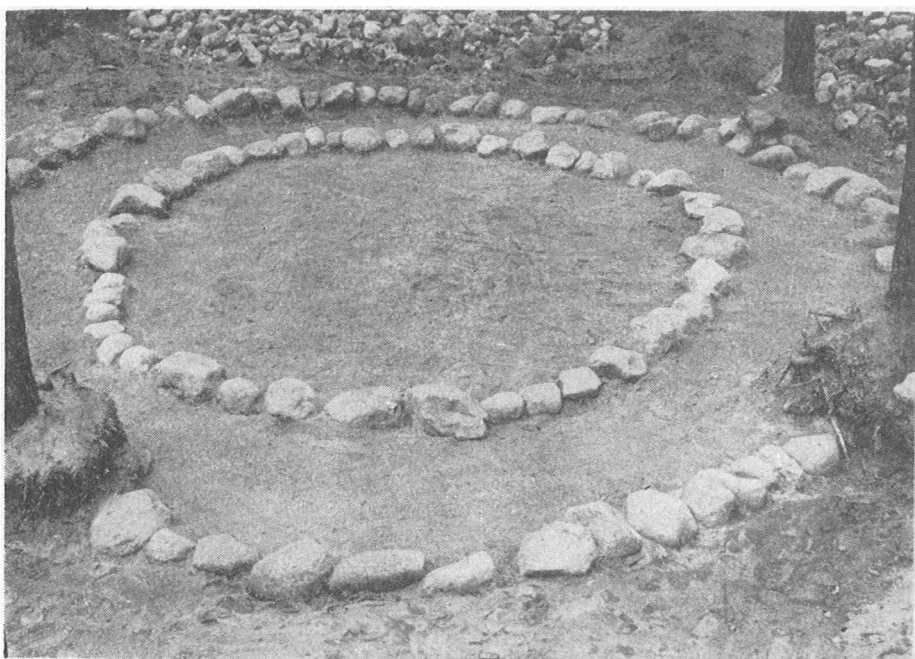
C. Badania ratowniczo rozwinięte

W 1971 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku przeprowadziło badania wykopaliskowe na stanowiskach z młodszej epoki brązu, z wczesnej epoki żelaza, okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich oraz wczesnośredniowiecznego:

1. Siemirowice, pow. Lębork — cmentarzysko kurhanowe z młodszej epoki brązu. Badania — finansowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku — prowadziła mgr A. Szymańska. Zbadano dwa kurhany: kurhan IV o średn. 10 m, wys. 1,20 m, oraz kurhan V o średn. 11 m, wys. 1,50 m. Podstawę kurhanu nr IV stanowiły dwa kręgi koncentryczne (ryc. 4). Odkryto ułamki zniszczonych popielnic, przepalone kości ludzkie oraz węgiel drzewny. Materiał zabytkowy datowany jest na IV i V okres epoki brązu. Badania kontynuowane były w 1972 r.

2. Juszkowo, pow. Gdańsk, stan. 3 — osada z końca epoki brązu i wczesnej epoki żelaza. Badania — z kredytów Wydziału I PAN — prowadził mgr J. Podgórski. W okresie 25 VIII—6 X 1971 r. przebadano przestrzeń około 765 m², na której odkryto 19 jam i 1 palenisko, a także warstwę osadniczą, uchwyconą na odcinku około 22 m. Materiał zabytkowy składał się z ceramiki, polepy, kości zwierzęcych, szczątków ryb, węgli drzewnych, bryłek bursztynu, 3 rylców kościanych, drobnych bryłek brązu i niewielkich ułamków przedmiotów brązowych oraz 2 fragmentów glinianych form odlewniczych. W świetle dotychczasowych odkryć osadę datować można na V okres epoki brązu i okres halsztacki.

3. Wysin, pow. Kościerzyna, stan. 5 — cmentarzysko płaskie z wczesnej epoki żelaza. Badania — finansowane przez WKZ w Gdańsku — prowadził mgr J. Podgórski. W okresie 20—27 VII 1971 r. przebadano przestrzeń około 215 m², na której odkryto 21 grobów popielnicowych

Ryc. 4. Siemirowice, pow. Łębork. Krąg koncentryczny u podstawy kurhanu

Fig. 4. Siemirowice, Łębork district. Concentric circle at the base of a barrow (Photo. A. Klejna)

i obwarowanych. Na inwentarz grobów składała się wyłącznie ceramika i przepalone kości ludzkie. Badania przeprowadzono na najwyższej wyniosłości wzgórza, gdzie groby — wskutek orki — uległy niemal całkowitemu zniszczeniu. Na podstawie badań oraz odkryć przypadkowych cmentarzysko datować można na okres halszacki. Badania w Wysinie przeprowadzono w ramach ekspedycji w Skrzydlówku (por. niżej).

4. Luzino, pow. Wejherowo, stan. 17 — osada produkcyjna kultury wschodniopomorskiej z okresu halszackiego. Badania — z kredytów WKZ w Gdańsku — prowadziła mgr B. Wiącek. W toku prac odkryto 13 palenisk, szczątkowo zachowaną łódź-dłubankę, a także ślady po rozłożonych w piasku konstrukcjach drewnianych, a ponadto — ceramikę, węgiel drzewny oraz kilka ułamków glinianych form odlewniczych typu niszczącego.

5. Pruszcz Gdański — cmentarzysko z I w. p.n.e. — III w. n.e. Badania — z kredytów WKZ w Gdańsku — prowadził mgr M. Pietrzak. Ogółem przebadano przestrzeń około 5,5 ara, odkrywając 22 groby jamowe, 15 grobów popielnicowych, 19 szkieletowych oraz 4 jamy o nieokreślonej funkcji (obiekty nr 391—450). Groby (ryc. 5) wyposażone były w broń, ozdoby brązowe i żelazne, podobnie jak odkryte w latach

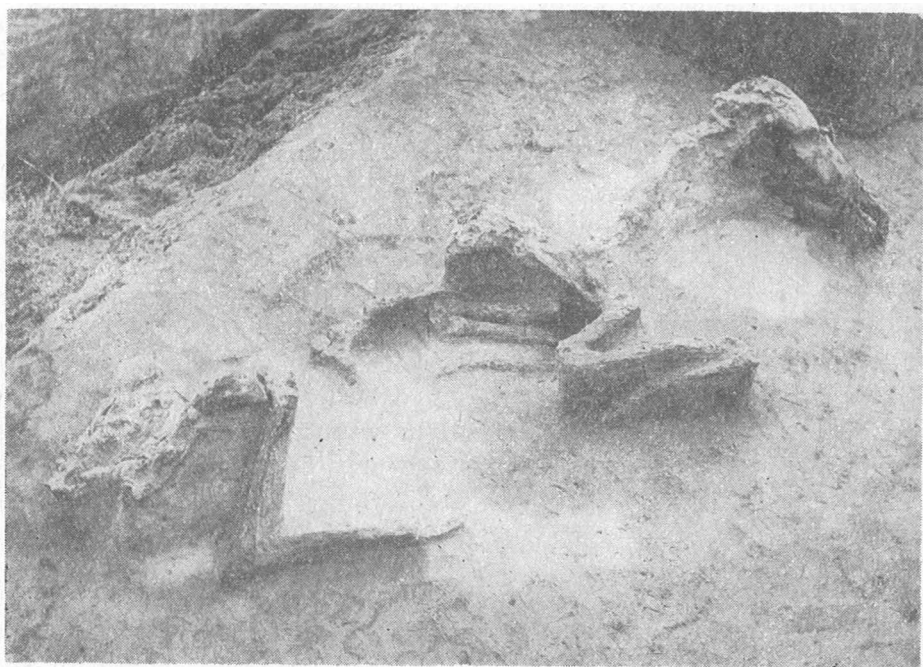
Ryc. 5. Pruszcz Gdański. Grób popielnicowy

Fig. 5. Pruszcz Gdański. Urn grave

1967—1970. Ustalono południową i północną granicę cmentarzyska. Badania kontynuowane były w 1972 r.

6. Skrzydlówko, pow. Kościerzyna — cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich. Badania — z kredytów WKZ w Gdańsku — prowadził mgr J. Podgórski. Prace przeprowadzono w dniach 15—19 VII 1971 r. w następstwie przypadkowego odkrycia grobu szkieletowego, zawierającego wyposażenie w liczne przedmioty z II/III w. n.e. Poszukiwania prowadzone na najwyższej wyniosłości wzgórza stanowiącej nieużytek zakończyły się wynikiem negatywnym. Z informacji zebranych wśród ludności miejscowej wynika, iż w latach powojennych podczas wydobywania piasku znajdowano szkielety ludzkie i ceramikę. Następnie teren ten zniwelowano. Nie wyklucza się występowania grobów na pozostałej części wzniesienia, gdzie badań nie prowadzono ze względu na zasiewy. W ramach ekspedycji w Skrzydlówku przeprowadzono badania ratownicze na stan. 5 w Wysinie, oddalonym o około 1 km (por. wyżej).

7. Nowinka, pow. Elbląg — cmentarzysko staropruskie z okresu wędrówek ludów. Badania ratowniczo rozwinięte, finansowane przez WKZ w Gdańsku, prowadził mgr M. Pietrzak. Zbadano przestrzeń około 80 m², na której odkryto 9 grobów ciałopalnych, jamowych oraz 1 pochówek konia (ryc. 6). Wyposażenie grobów było ubogie: składało się z przepalonych kości ludzkich i ceramiki. Jedynie w grobie nr 2 odkryto ozdo-

Ryc. 6. Nowinka, pow. Elbląg. Pochówek konia

Fig. 6. Nowinka, Elbląg district. Burial of a horse

by z brązu (zapinki i bransolety) oraz nożyk żelazny. Ponadto, w pochówku konia natrafiono na wędzidło żelazne i brązowe okucia rzędu. Cmentarzysko datowane jest na V—VI w. n.e. Należy nadmienić, że dzięki interwencji mgr J. Hulnickiego z Warszawy nie dopuszczono do całkowitego zniszczenia cmentarzyska. Przekazał on również znalezione przez siebie ozdoby z brązu oraz ceramikę.

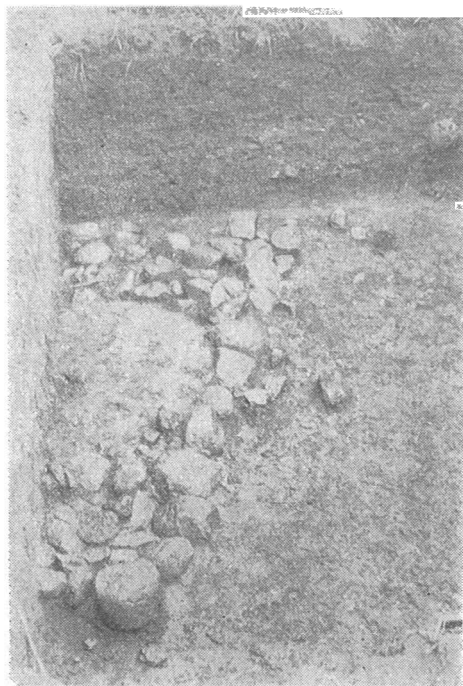
8. Lubiszewo Tczewskie, pow. Tczew — przypuszczalnie grodzisko i podgrodzie z okresu wczesnośredniowiecznego. Badania — finansowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku — prowadziła mgr E. Chońska. W toku prac na mniejszym członie odkryto warstwę kulturową, 2 jamy osadnicze, ceramikę, kości zwierzęce i przęśliki gliniane. Na większym członie natrafiono również na warstwę kulturową wczesnośredniowieczną, a także na ślady osadnictwa neolitycznego ludności kultury pucharów lejkowatych. Obiekt datowany jest na IX do połowy X w. Badania nie potwierdziły na razie poglądu o obronnym charakterze osadnictwa wczesnośredniowiecznego na tym stanowisku. Prace kontynuowane były w 1972 r.

9. Pruszcz Gdański — osada otwarta z okresu wczesnośredniowiecznego. Badania — z kredytów WKZ w Gdańsku — prowadziła mgr E.

Choińska. Wykopaliska o charakterze ratowniczo rozwiniętym przeprowadzono — w związku z robotami ziemnymi — na odcinku najbardziej zagrożonym. Odkryto 8 jam osadniczych, zawierających ceramikę, polepę, kości zwierzęce, łuski ryb i węgiel drzewny. Obiekt datowany jest na 2 połowę X do XI w.

10. Grabowo Bobowskie, pow. Starogard Gd. — grodzisko. Badania — finansowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku — prowadziła mgr A. Wapińska. W toku prac odkryto niewielką ilość ceramiki, polepę, kości zwierzęce i węgiel drzewny. Uchwycono dwie fazy osadnicze: starszą z X/XI w. oraz młodszą — z XIV w.

Z inicjatywy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku przeprowadzono również badania wykopaliskowe na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Chmielnie, pow. Kartuzy, niszczonego wskutek intensywnej uprawy ornej. Prace wykopaliskowe, prowadzone przy współpracy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku i Zespołu do Badań Archeomagnetycznych IHKM PAN w Gdańsku (kierownik badań — dr B. Lepówna), finansował WKZ w Gdańsku. W wyniku badań odkryto fragment kamiennej konstrukcji o nie określonym bliżej przeznaczeniu (ryc. 7), a także znaczną ilość ceramiki, kości zwierzęcych, 2 oselki, 2 przęśliki, 3 noże żelazne, fragment grzebienia, pół paciorka bursztynowego i 3 żuźle żelazne.

Ryc. 7. Chmielno, pow. Kartuzy. Fragment konstrukcji kamiennej, odkrytej na grodzisku

Fig. 7. Chmielno, Kartuzy district. Fragment of stone construction discovered in the fortified settlement

Chronologię grodziska ustalono na X—XIII w. Badania kontynuowane były w 1972 r.

Ponadto, na terenie województwa gdańskiego przeprowadzono również badania archeologiczne i archeologiczno-architektoniczne na następujących obiektach:

12. Baldram, pow. Kwidzyn, stan. 1 — grodzisko kultury łużyckiej

z okresu halsztackiego i wczesnolateńskiego, grodzisko wczesnośredniowieczne z IX—X w., osada otwarta z XI—XII w. Badania prowadziło i finansowało Muzeum Zamkowe w Malborku (mgr M. Haftka). Pracami wykopaliskowymi, stanowiącymi kontynuację badań z lat 1969—1970, objęto majdan i zachodnie zbocze grodziska. Na terenie majdanu odkryto skupiska kamieni, a wśród nich duże ilości ceramiki, kości ludzkie, w części połupane i przepalone, czaszkę ludzką oraz fragmenty ozdób brązowych i żelaznych. Chronologię tego materiału określono na Hallstatt D. W pobliżu natrafiono na zarysy słupów domostwa — datowanego na początki wczesnej epoki żelaza — w obrębie którego znajdowało się palenisko zawierające ceramikę, kości zwierzęce i szczątki ryb. W wykopie na skarpie odkryto fosę stanowiącą dodatkowy element obronny grodu.

13. Białogarda, pow. Lębork — grodzisko wczesnośredniowieczne. Badania prowadziło Muzeum w Lęborku (mgr E. Skarbek) — z kredytów Powiatowej Rady Narodowej w Lęborku — w okresie 6 VII—9 VIII 1971 r. Wykopy założono w części północnej i południowo-wschodniej grodziska; odkryto w nich kilka warstw kulturowych, pozostałości konstrukcji drewnianych, a także wydobyto liczny materiał zabytkowy ruchomy w postaci ceramiki, wyrobów metalowych (w tym m.in. ostrogę, groty strzał łuku i kuszy), kamiennych i kości zwierzęcych; odkryto również przęślik bursztynowy. Grodzisko datowane jest na X—XIII w. Przewiduje się kontynuację badań wykopaliskowych na tym stanowisku.

14. Gdańsk, ul. Długa (Ratusz Głównomiejski). Badania archeologiczno-architektoniczne prowadziła i finansowała Politechnika Gdańska — Instytut Historii Architektury i Urbanistyki (kierownik badań — dr A. Zbierski). W wyniku prac archeologicznych — prowadzonych pod Białą Salą, poniżej fundamentów ratusza — odkryto szczątki budowli, z wyróżnieniem 3 faz jej istnienia, legary drewnianej nawierzchni ulicy oraz pozostałości drewnianej kadzi. Ponadto wydobyto ceramikę wczesnośredniowieczną i — głównie — późnośredniowieczną, kości zwierzęce, szczątki ryb, łupiny orzechów laskowych i włoskich, brakteat krzyżacki, wyroby z drewna, rogu i bursztynu. Pod tzw. Sienią natrafiono z kolei na 5 poziomów osadniczych, a także na pozostałości zabudowania gospodarczego o konstrukcji plecionkowej. Badania kontynuowane były w 1972 r.

1. Gdańsk, ul. Wały Jagiellońskie. Badania archeologiczno-architektoniczne — podjęte przez Instytut Historii Architektury i Urbanistyki Politechniki Gdańskiej (doc. dr inż. J. Stankiewicz, dr inż. J. Ciemnołowski) oraz Zespół do badań Archeomagnetycznych IHKM PAN (dr A. Zbierski) — w wyniku odkryć dokonanych podczas przebudowy węzła komunikacyjnego Hucisko. Odkryto tu fragmenty fortyfikacji Sta-

rego Miasta z XV/XVI w., mury Baszty Raduńskiej z około 1500 r. oraz kanał wodny.

16. Godziszewo, pow. Tczew. Muzeum Zamkowe w Malborku (mgr M. Haftka) przy współpracy z Naukowym Kołem Badań Podwodnych „Rekin” przy Uczelnianym Parlamencie ZSP Politechniki Gdańskiej (mgr inż. J. Janczukowicz) przeprowadziło poszukiwania na dnie Jez. Godziszewskiego w celu ustalenia miejsca zatopienia oddziału rajtarii szwedzkiej w bitwie pod Godziszewem w dniu 19 I 1657^r oraz wydobycia militariów. Ze względu na muliste dno i niewielką przejrzystość wody jeziora badania zakończyły się wynikiem negatywnym.

Powyższe, skrótowe omówienie badań wykopaliskowych, prowadzonych w 1970 i 1971 r., oparto na sprawozdaniach z badań znajdujących się w archiwum Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.

W y k a z n r 2. Nowe stanowiska archeologiczne:

1970 r.

1. Banino, pow. Kartuzy — cmentarzysko z wczesnej epoki żelaza.
2. Bartoszy Las, pow. Kościerzyna — cmentarzysko z wczesnej epoki żelaza.
3. Borzestowo, pow. Kartuzy — cment. z wczesnej epoki żelaza.
4. Chmielonko, pow. Kartuzy — osada z okresu wczesno- i późnośredniowiecznego.
5. Czarna Góra, pow. Wejherowo — cment. z wczesnej epoki żelaza.
6. Gdańsk-Oliwa — osada z wczesnej epoki żelaza.
7. Klasztorzek, pow. Kwidzyn — osada z okresu późnośredniowiecznego.
8. Klasztorzek pow. Kwidzyn — osada z okresu późnośredniowiecznego.
9. Lisewo, pow. Malbork — osada z okresu wpływów rzymskich.
10. Miechucino (?), — pow. Kartuzy — osada z okresu wczesnośredniowiecznego.
11. Paraszyno, pow. Lębork — cment. z wczesnej epoki żelaza.
12. Podjazdy, pow. Kartuzy — osada z okresu wczesnośredniowiecznego.
13. Pruszcz Gd., m.p. — osada z wczesnej epoki żelaza.
14. Pruszcz Gd., m.p. — osada z okresu wczesnośredniowiecznego.
15. Pruszcz Gd., m.p. — osada z okresu wczesnośredniowiecznego.
16. Rokitki, pow. Tczew — osada z wczesnej epoki żelaza.
17. Rudno, pow. Tczew — osada z okresu wpływów rzymskich i wczesnośredniowiecznego.
18. Rudno, pow. Tczew — osada z okresu wpływów rzymskich i późnośredniowiecznego.
19. Rumia-Janowo, pow. Wejherowo — cment. z wczesnej epoki żelaza

20. Rumia-Janowo, pow. Wejherowo — osada z okresu wpływów rzymskich
21. Skowarcz, pow. Gdańsk — cment. z wczesnej epoki żelaza.
22. Stara Kiszewa, pow. Kościerzyna — osada z wczesnej epoki żelaza i okresu wczesnośredniowiecznego.
23. Trzepowo, pow. Gdańsk — osada z wczesnej epoki żelaza, okresu wczesno- i późnośredniowiecznego.
24. Tymawa, pow. Tczew — osada z okresu późnośredniowiecznego.

1971 r.

1. Gdynia-Oksywie — cment. z wczesnej epoki żelaza.
2. Gdynia-Witomino — cment. z wczesnej epoki żelaza.
3. Głódowo, pow. Kościerzyna — osada z wczesnej epoki żelaza i okresu późnośredniowiecznego.
4. Grabowo Bobowskie, pow. Starogard Gd. — osada z wczesnej epoki żelaza i okresu wczesnośredniowiecznego.
5. Jeziernik, pow. Nowy Dwór Gd. — osada z okresu wpływów rzymskich i okresu wczesnośredniowiecznego.
6. Juszkowo, pow. Gdańsk — osada z wczesnej epoki żelaza.
7. Juszkowo, pow. Gdańsk — osada z wczesnej epoki żelaza, okresu wczesno- i późnośredniowiecznego.
8. Klonówka, pow. Starogard Gd. — osada z okresu wpływów rzymskich i okresu wczesnośredniowiecznego.
9. Kościelna Jania, pow. Starogard Gd. — osada z okresu późnośredniowiecznego.
10. Kranek, pow. Starogard Gd. — osada z okresu wczesnośredniowiecznego.
11. Luzino, pow. Wejherowo, stan. 17 — osada z wczesnej epoki żelaza.
12. Malary, pow. Kościerzyna — osada z wczesnej epoki żelaza.
13. Miłobądz, pow. Tczew — osada z wczesnej epoki żelaza.
14. Minkowice, pow. Puck — cment. z okresu późnolateńskiego.
15. Niesiołowice, pow. Kartuszy — cment. kurhanowe.
16. Nowa Wieś, pow. Kościerzyna — cment. z wczesnej epoki żelaza.
17. Piotrowo, pow. Kartuszy — osada z okresu wczesnośredniowiecznego.
18. Pogódki, pow. Kościerzyna — osada z okresu późnośredniowiecznego.
19. Pruszcz Gd., m.p. — osada z wczesnej epoki żelaza i okresu wczesnośredniowiecznego.
20. Pruszcz Gd., m.p. — osada z okresu wpływów rzymskich i wczesnośredniowiecznego.
21. Rogulewo, pow. Wejherowo — cment. płaskie z wczesnej epoki żelaza.

22. Rumia-Janowo, pow. Wejherowo — cment. z wczesnej epoki żelaza.
23. Skorzewo, pow. Kościerzyna — osada z wczesnej epoki żelaza i okresu późnośredniowiecznego.
24. Stara Kiszewa, pow. Kościerzyna — osada z okresu wczesnośredniowiecznego.
25. Starogard Gd., m.p. — cment. (?) z wczesnej epoki żelaza.
26. Starogard Gd., m.p. — osada z okresu wczesno- i późnośredniowiecznego.
27. Stary Wiec, pow. Kościerzyna — osada z okresu późnośredniowiecznego.
28. Straszyn, pow. Gdańsk — osada z okresu wpływów rzymskich.
29. Straszyn, pow. Gdańsk — osada z okresu wpływów rzymskich i wczesnośredniowiecznego.
30. Szumleś Królewski, pow. Kościerzyna — cment. kurhanowe.
31. Szumleś Królewski, pow. Kościerzyna — osada z okresu późnośredniowiecznego.
32. Tuszkowy, pow. Kościerzyna — cment. kurhanowe.
33. Weklice, pow. Elbląg — grodzisko nr 4.
34. Wikrowo, pow. Elbląg — osada z wczesnej epoki żelaza.
35. Wysin, pow. Kościerzyna — osada z okresu wpływów rzymskich.

W y k a z n r 3. Stanowiska zweryfikowane:

1970 r.

1. Ciepłe, pow. Tczew — cment. z okresu wpływów rzymskich.
2. Ciepłe, pow. Tczew — cment. z okresu wczesnośredniowiecznego.
3. Dzierzgoń, pow. Sztum — grodzisko.
4. Gniewowo, pow. Wejherowo — grodzisko.
5. Gostomie, pow. Kościerzyna — grodzisko z okresu wczesnośredniowiecznego.
6. Juszkowo, pow. Gdańsk — osada z okresu wpływów rzymskich, wczesno- i późnośredniowiecznego.
7. Krępa Kaszubska, pow. Lębork — grodzisko z okresu wczesnośredniowiecznego.
8. Kwidzyn, m.p. — grodzisko.
9. Lignowy Szlacheckie, pow. Tczew — grodzisko z okresu wczesnośredniowiecznego.
10. Linowiec, pow. Starogard Gd. — cment. z okresu wpływów rzymskich.
11. Lipusz, pow. Kościerzyna — grodzisko z okresu wczesnośredniowiecznego.

12. Lubiszewo Tczewskie, pow. Tczew — grodzisko z okresu wczesno-średniowiecznego.
13. Nicponia, pow. Tczew — cment. z okresu wpływów rzymskich.
14. Nowa Wieś Lęborska, pow. Lębork — grodzisko z okresu wczesno-średniowiecznego.
15. Podjazy, pow. Kartuzy — grodzisko z okresu wczesnośredniowiecznego.
16. Pogódki, pow. Kościerzyna — grodzisko z okresu wczesnośredniowiecznego.
17. Skrzydlówko, pow. Kościerzyna — grodzisko z okresu wczesnośredniowiecznego.
18. Starogard Gd., m.p. — grodzisko z okresu wczesno- i późnośredniowiecznego.
19. Stążki (Stępowo), pow. Sztum — grodzisko z okresu wczesno- i późnośredniowiecznego.
20. Sztum, m.p. — grodzisko z okresu wczesno- i późnośredniowiecznego.
21. Wielki Garc, pow. Tczew — grodzisko z okresu wczesnośredniowiecznego.

1971 r.

1. Buszkowy, pow. Gdańsk — cment. z wczesnej epoki żelaza.
2. Bielany Wielkie, pow. Elbląg — grodzisko.
3. Kadyny, pow. Elbląg — grodzisko.
4. Malary, pow. Kościerzyna — cment. z wczesnej epoki żelaza.
5. Myślecin, pow. Elbląg — grodzisko.
6. Mściszewice, pow. Kartuzy — cment. kurhanowe.
7. Niesiołowice, pow. Kartuzy — cment. kurhanowe.
8. Nowe Polaszki, pow. Kościerzyna — grodzisko z okresu wczesno-średniowiecznego.
9. Pagórki, pow. Elbląg — grodzisko.
10. Piotrowo, pow. Kartuzy — grodzisko.
11. Szemud, pow. Wejherowo — cment. z wczesnej epoki żelaza.
12. Weklice, pow. Elbląg — grodzisko nr 1.
13. Weklice, pow. Elbląg — grodzisko nr 2.
14. Weklice, pow. Elbląg — grodzisko nr 3.
15. Zająchkowo, pow. Elbląg — grodzisko.
16. Zamek Kiszewski, pow. Kościerzyna — grodzisko z okresu wczesno-średniowiecznego.
17. Zawiszyn, pow. Elbląg — grodzisko.

4. Popularyzacja ochrony zabytków archeologicznych

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku podejmowało różne formy działalności w celu popularyzowania wśród mieszkańców województwa gdańskiego idei ochrony zabytków archeologicznych. W tym celu ogłaszano w prasie i telewizji komunikaty apelujące o zgłaszanie odkryć archeologicznych, a w kinach Trójmiasta i miast powiatowych wyświetlano kolorowe przeźrocza z podobnym apelem. W prasie codziennej Wybrzeża gdańskiego publikowano notatki i artykuły o darach i zgłoszeniach znalezisk archeologicznych napływających do Muzeum, z wymienieniem nazwisk informatorów i odkrywców. Podobne notatki przekazywano również do działu „Pomogli archeologom” kwartalnika popularnonaukowego „Z otchłani wieków”. Ponadto, każdy ze zgłaszających znalezisko otrzymywał pisemne podziękowanie od dyrekcji Muzeum, a również i zdjęcia przekazywanych zabytków. Informowano również zgłaszających o poczynaniach przedsięwziętych w następstwie zgłoszenia odkrycia. Zaprowadzono także rejestr zgłoszeń odkryć dokonanych przez społeczeństwo, co ułatwiło weryfikację znalezisk i popularyzację działalności społeczeństwa w omawianym zakresie.

Popularyzację ochrony zabytków archeologicznych uwzględniano również w działalności odczytowo-wystawienniczej, prowadzonej przez dział oświatowy, z udziałem pozostałych pracowników Muzeum. Ponadto, w ramach „Tygodnia archeologii” — imprezy organizowanej przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku i Gdański Oddział PTA — w październiku 1971 r. inspektor d/s zabytków archeologicznych wygłosił odczyt pt. „Ochrona zabytków archeologicznych w województwie gdańskim”.

W efekcie przedstawionej działalności zaznaczył się znaczny wzrost odkryć zgłoszonych przez społeczeństwo. Cieszy zwłaszcza duży udział młodzieży szkolnej wśród zgłaszających znaleziska.

W okresie sprawozdawczym na wniosek Muzeum Archeologicznego w Gdańsku wojewódzki konserwator zabytków w Gdańsku przyznał nagrody pieniężne osobom wyróżniającym się w działalności na rzecz ochrony zabytków archeologicznych. W 1970 r. nagrodę taką otrzymał ob. F. Kilimon — były pracownik Muzeum Archeologicznego w Gdańsku — za wieloletnią działalność na tym polu. W 1971 r. nagrody przyznano: ob. W. Formeli — za zgłoszenie odkrycia skarbu monet w Lęborku, ob. P. Tatarczukowi — za zgłoszenie odkrycia skarbu monet w Gdańsku oraz ob. J. Rutkowskiemu z Lubieszewa — za działalność w omawianym zakresie na terenie Żuław.

Aby szerzej spopularyzować ideę ochrony zabytków archeologicznych, inspektor d/s zabytków archeologicznych przygotował w 1971 r.

tekst ulotki — apelu o zgłaszanie odkryć archeologicznych, a także oddał do druku broszurę o objętości 4 ark. wydawniczych pt. *Chrońmy zabytki archeologiczne województwa gdańskiego*, stanowiącą rodzaj materiału szkoleniowego dla społecznych opiekunów zabytków archeologicznych i miłośników archeologii. Broszura ta ukazała się drukiem w 1972 r. w ramach serii pt. „Zeszyty Popularnonaukowe Muzeum Archeologicznego w Gdańsku”, nr 1.

Ponadto, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku przygotowało tablicę informacyjną, którą ustawiono na cmentarzysku kurhanowym z okresu wpływów rzymskich w Węsiarach, pow. kartuski. Tablica ta zawiera plan cmentarzyska oraz tekst informujący w skrócie o wynikach badań archeologicznych przeprowadzonych na tym obiekcie.

5. Inne prace

W okresie sprawozdawczym Muzeum Archeologiczne w Gdańsku zleciło przeprowadzenie niezbędnej konserwacji zabytków metalowych i szklanych, uzyskanych w wyniku badań wykopaliskowych w Pruszczu Gdańskim, Białogardzie, pow. Lębork, Klasztoru, pow. Kwidzyn, i Ciepłem, pow. Tczew. Zabiegi konserwacyjne przeprowadzono w pracowni Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Natomiast rekonstrukcji ceramiki dokonano w pracowni konserwacji ceramiki Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Ponadto, na zlecenie Muzeum przygotowano opracowania specjalistyczne: metaloznawcze, paleozoologiczne, antropologiczne, ichtiologiczne, dendrologiczne i petrograficzne materiałów zabytkowych, uzyskanych w toku badań wykopaliskowych na szeregu stanowisk na terenie województwa gdańskiego.

Dokonano również uzupełnienia i wymiany sprzętu wykopaliskowego, posiadanego przez Muzeum Archeologiczne, a także uzupełniono wyposażenie ekspedycji terenowych Muzeum. Drogą zakupów i darów powiększono również księgozbiór inspektora d/s zabytków archeologicznych.

Na zlecenie Muzeum Archeologicznego w Gdańsku przeprowadzono również konieczne pomiary geodezyjne i oznakowanie terenu grodziska w Kamienicy Szlacheckiej, pow. Kartuszy, w celu dokonania zamiany gruntów.

W działalności w zakresie ochrony zabytków archeologicznych na obszarze województwa gdańskiego Muzeum Archeologiczne w Gdańsku współpracowało ściśle z wojewódzkim konserwatorem zabytków w Gdańsku, Zespołem do Badań Archeomagnetycznych (dawną Pracownią Archeologiczną) IHKM PAN w Gdańsku, Muzeum Zamkowym w Malborku,

Muzeum w Lęborku i pozostałymi muzeami województwa, posiadającymi działy archeologiczne, Gdańskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Archeologicznego, a także z Instytutem Historii Architektury i Urbanistyki — dawniej Katedrą Historii Architektury — Politechniki Gdańskiej i Instytutem Historii Uniwersytetu Gdańskiego.